

Marianna Greta

Regiony inteligentne w perspektywie strategii Europa 2020

Ekonomiczne Problemy Usług nr 105, 703-714

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIANNA GRETA

Politechnika Łódzka

REGIONY INTELIGENTNE W PERSPEKTYWIE STRATEGII *EUROPA 2020*

Wprowadzenie

Problematyka „regionów inteligentnych”, a dokładniej inteligentnie wyspecjalizowanych (ang. *smart specialisation*), pojawiła się w związku z pakietem rozporządzeń Komisji Europejskiej dotyczących polityki spójności po 2013 roku i efektywnością wykorzystania jej instrumentów finansowych. Szybko toruje sobie drogę i staje się tematem wiodącym, gdyż za polityką spójności i przyjętym programem rozwojowym Unii Europejskiej (UE), tj. strategii *Europa 2020*, oraz dobrze realizowanymi posunięciami w wymienionych zagadnieniach może kryć się sukces bądź problem konkurencyjności i znaczenia UE w gospodarce światowej.

Opracowanie dotyczy tychże zagadnień, a jego celem jest przedstawienie zależności między *smart specialisation* a strategią *Europa 2020* i polityką spójności po 2013 roku. Realizacja przyjętego celu wymaga wyjaśnienia pewnych zagadnień, w tym między innymi:

- koncepcji *smart specialisation*,
- założeń strategii *Europa 2020* i polityki spójności po 2013 roku,
- wzajemnych zależności w powyższych obszarach zagadnień.

1. Region i jego ukierunkowanie na *smart specialisation*

Każdy region, niezależnie od położenia geograficznego czy poziomu rozwoju gospodarczego, można zdefiniować jako jednostkę funkcjonalną określoną przez szereg czynników warunkujących się nawzajem, które dają się pogrupować w geograficzne, administracyjne, gospodarcze czy społeczno-kulturowo-psychologiczne.

One też decydują o potencjale endogenicznym regionu, który w kontekście *smart specialisation* ma znaczenie zasadnicze. Inteligentna specjalizacja regionów wskazuje bowiem na optymalne wykorzystanie ich potencjałów poprzez dopasowanie kierunków ich rozwoju do ich specyficznych uwarunkowań społeczno-gospodarczych. A zatem każdy z regionów powinien określić swoją strategię rozwojową wraz z wyszczególnieniem branż specjalizacyjnych, co nierozdzielnie wskazuje na cele endogenicznego rozwoju regionu. Cel taki sprowadza się do tego, by nie zaprzepaścić korzyści komparatywnych w konkurencji wobec innych regionów poprzez koncentrowanie się na specyficznych i naturalnych korzyściach wynikających z geograficznego położenia, tradycji handlowych i przemysłowych, poszczególnych kwalifikacji zasobów ludzkich, a także specyficznych celów kulturowych i politycznych występujących w regionie. Dzięki temu regiony mają możliwość i szanse skoncentrowania się na kilku kluczowych dla ich rozwoju priorytetach. Każdy region powinien zdefiniować swoje najważniejsze atuty oraz potencjał B+R, co pozwoli mu wyłonić ograniczoną, skonkretyzowaną liczbę priorytetów oraz skierowanie nań środków zapewniających wzrost jego konkurencyjności. Słowem, inteligentna specjalizacja wymaga uporządkowania wiedzy o regionach i ich możliwościach, co zapewnia opracowanie odpowiedniej strategii rozwojowej. W strategii takiej należy:

- zidentyfikować i przedstawić listę mocnych i słabych stron regionu,
- połączyć różne obszary działań w zintegrowaną politykę rozwoju,
- wskazać tematy rozwoju oraz obszary działania, które mają znaczenie strukturalne i gospodarcze,
- przystosować działania polityki strukturalnej do wymogów określonych sytuacją regionu związanych z aspektami społecznymi, ochroną środowiska i zatrudnieniem,
- zapewnić ramy odniesienia i wytyczne dla wewnątrzregionalnej współpracy i procedur koniecznych do jej realizacji,
- być podstawą dla politycznych decyzji mających znaczenie gospodarcze,
- stworzyć platformę dyskusji na temat perspektyw dla regionu i ram strategicznych do ich realizacji^{1, 2}.

Bliższa analiza powyższej strategii wskazuje, że inteligentna specjalizacja nie jest wyłącznie wzmocnieniem silnych stron danego regionu, ale jest też poszukiwaniem takich obszarów, które dopiero kiełkują, a region kryje w sobie potencjał ich rozwoju i zbudowania na tej podstawie swojej unikatowej specjalizacji.

¹ M. Greta: *Institutional, Legal and financial Aspects of the Functioning of Euroregions and Their Activity in the Youngest Polish Euroregions as well as in the Oldest one Białowieża Forest, Szeszuła, Lyna-Lava and Neisse*, Technical University of Lodz, Lodz 2011, s. 73 i nast.

² M. Greta: *Euroregiony a integracja europejska. Wnioski dla Polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2003, s. 25 i nast.

Ponadto inteligentna specjalizacja nie jest kierowana wyłącznie do bogatych regionów, ale do wszystkich. Każdy bowiem region niezależnie od poziomu swojej zasobności posiada zasoby, które mogą stać się źródłem specjalizacji, a w dalszej konsekwencji – rozwoju.

Aby przybliżyć sens inteligentnej specjalizacji oraz ją wspierać z pozycji UE, w połowie 2011 roku Komisja Europejska powołała do życia inicjatywę w postaci *Smart Specialisation Platform*. Inicjatywa ta ma ułatwiać opracowywanie strategii inteligentnych specjalizacji poprzez:

- udostępnianie wytycznych i dokumentów,
- upowszechnianie dobrych praktyk,
- organizację seminariów i konferencji³.

Jednakże w żadnym razie nie zastępuje ona własnego pomysłu na inteligentny rozwój. Stąd też wdrożenie koncepcji inteligentnej specjalizacji będzie wymagało wysiłków na poziomie regionalnym i krajowym. Dlatego celowe wydaje się określenie już na starcie *smart specialisation* kryteriów wyboru obszarów inteligentnej specjalizacji wraz z ich weryfikacją i aktualizacją tegoż wyboru w trakcie realizacji strategii.

Koncepcja *smart specialisation* jest:

- drogą do zwiększania innowacyjności unijnej gospodarki i regionów,
- przejawem nowej polityki UE wobec regionów,
- odpowiedzią UE na trudną sytuację gospodarczą i finansową państw członkowskich,
- odpowiedzią na wciąż nie najlepszą pozycję UE na arenie międzynarodowej.

Znajduje to odzwierciedlenie w przyjętej i realizowanej strategii *Europa 2020*, jak również w opracowywanej polityce spójności na kolejne lata po 2013 roku.

2. Strategia *Europa 2020* – założenia oraz sprzyjanie *smart specialisation*

Strategia *Europa 2020* jest kolejnym programem rozwojowym dla zjednoczonej Europy, który stanowi w pewnym stopniu kontynuację, ale w znacznie większym stopniu uzupełnienie, rozszerzenie i ulepszenie poprzedniej strategii rozwojowej realizowanej jako Strategia Lizbońska. Unia od początku funkcjonowania, jeszcze jako Wspólnoty Europejskie, przyjmowała i realizowała programy rozwojowe, które w latach sześćdziesiątych przybierały formę średniookresowych programów polityki gospodarczej. Każdy bowiem organizm gospodarczy wymaga uporządkowania, postawienia celów rozwojowych i przyjęcia narzędzi realizacyjnych. Taki też jest sens strategii *Europa 2020*, która dotyczy inteligentnego, zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, w której przyjęta zo-

³ Raport Fundacji Gospodarki i Administracji Publicznej „Kurs na innowacje”, www.perspektywy-europejskie.com.pl [dostęp 12.03.2012].

stała koncepcja wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawianie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz potrzebą racjonalnego wykorzystania zasobów. Zgodnie z celem strategii *Europa 2020* przyjęto trzy podstawowe i wzajemnie uzupełniające oraz wzmacniające się priorytety:

- wzrost inteligentny (ang. *smart growth*), czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- wzrost zrównowagony (ang. *sustainable growth*), czyli rozwój i transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej efektywnie korzystającej z zasobów oraz gospodarki konkurencyjnej,
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. *inclusive growth*), czyli rozwój gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną oraz terytorialną⁴.

Rosnąca konkurencja ze strony Stanów Zjednoczonych oraz wschodzących potęg gospodarki Indii i Chin, zmiany klimatu przy jednoczesnym wyczerpywaniu się zasobów naturalnych oraz zagrożenia dla europejskiego modelu socjalnego wymuszają wręcz na Starym Kontynencie wzrost aktywności w kierunku pokonywania powyższych problemów. Jedynie śmiałe i skoordynowane działania ze strony europejskich instytucji, państw członkowskich, regionów, partnerów społeczno-gospodarczych i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego mogą okazać się gwarantem sukcesu. Atutem UE na tym polu zmagania jest oczywiście zaawansowany proces integracji gospodarczej, w którym dalsze znoszenie ograniczeń dla jednolitego rynku wewnętrznego stanowi impuls pro wzrostowy. Jednakże kryzys strefy euro kładzie się cieniem na owe ambitne plany. Nadzieje należy więc wiązać ze wspieraniem procesów harmonijnego rozwoju wszystkich regionów w szczególności poprzez odblokowanie procesów wzrostowych pozwalających zachować proporcjonalny udział poszczególnych państw członkowskich w osiągnięciu celów strategii *Europa 2020*, w tym głównie *smart specialisation*, która odkrywa wewnętrzny potencjał drzemiący w regionach. Nieznane dotychczas skarby regionów mogą okazać się ważną szansą rozwojową dla krajów, jak i całego zintegrowanego organizmu gospodarczego.

Obszarom priorytetowym strategii *Europa 2020* wyznaczono pięć celów, przyjęto przy tym dziesięć zintegrowanych wytycznych oraz siedem inicjatyw przewodnich. Opis tych celów, wytycznych i inicjatyw zamieszczony jest w tabeli 1, 2 i 3.

⁴ T. Dołęgowski: *Postulowane kierunki wspierania konkurencyjności Polski i Republiki Bałtyckich w świetle strategii „Europa 2020” Unii Europejskiej*, w: *Procesy gospodarcze w Unii Europejskiej i rola państw członkowskich*, red. B. Gruzewski, Uniwersytet w Białymstoku, Filia w Wilnie UAB „BMK Leidyka”, Wilno 2012, s. 9.

Tabela 1

Pięć celów głównych strategii Europa 2020

Lp.	Rodzaj celu	Krótką charakterystyka osiągnięcia danego celu
1	Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%	Zamierzeniem tym służyć ma przede wszystkim wzrost zatrudnienia wśród mężczyzn i kobiet w przedziale wiekowym 20-64 lata, w tym głównie poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży i osób starszych, pracowników nisko wykwalifikowanych oraz poprzez skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów
2	Poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej	Łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w sektorze B+R ma osiągnąć próg 3% PKB, a ponadto Komisja Europejska podejmuje wysiłki w kierunku opracowania wskaźnika odzwierciedlającego efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej
3	Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych	Realizacja tego celu łączy się z przyjęciem założenia 3×20 , tj. zmniejszenie o 20% emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska jest zdeterminowana i zdecydowana podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 roku 30-procentowej redukcji emisji gazów cieplarnianych w porównaniu z poziomem z roku 1990, o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości
4	Podniesienie poziomu wykształcenia	Chodzi m.in. o zmniejszenie odsetka przedwcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie co najmniej do 40% odsetka osób w wieku 30-34 lata mających wykształcenie wyższe
5	Wspieranie włączenia społecznego	Ma to nastąpić m.in. przez ograniczanie ubóstwa. Ambicją UE jest wyciągnięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Europa 2020, strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Komunikat Komisji Europejskiej, www.ec.europa.eu [dostęp 7.10.2012].

Tabela 2

Dziesięć zintegrowanych wytycznych

Kolejne wytyczne	Treść wytycznych
1	Zapewnienie jakości i stabilności finansów publicznych

2	Rozwiązanie problemu nierównowagi makroekonomicznej
3	Zmniejszenie nierównowagi w strefie euro
4	Optymalizacja pomocy na rzecz badań i rozwoju innowacji. Umocnienie tego trójkąta (B+R+I) i uwolnienie potencjału gospodarki cyfrowej
5	Efektywniejsze korzystanie z zasobów i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych
6	Poprawa otoczenia biznesu i środowiska konsumenckiego oraz modernizacja bazy przemysłowej, aby zapewnić funkcjonowanie rynku wewnętrznego w pełnym zakresie
7	Zwiększenie uczestnictwa mężczyzn i kobiet w rynku pracy, ograniczanie bezrobocia strukturalnego i promowanie jakości zatrudnienia
8	Rozwijanie zasobów wykwalifikowanej siły roboczej odpowiadającej potrzebom rynku pracy oraz promowanie uczenia się przez całe życie
9	Poprawa jakości i wydajności systemów kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach oraz zwiększenie liczby osób podejmujących studia
10	Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie ogólnych wytycznych dla polityki gospodarczej państw członkowskich i UE. Zintegrowane wytyczne dotyczące strategii „Europa 2020”*, <http://zielonalinia.gov.pl/print.aspx?docId=4519&type=doc&id=14953&subid=1> [dostęp 31.01.2012].

Tabela 3

Siedem inicjatyw przewodnich (*Flagship Initiatives*)

Lp.	Inicjatywa	Charakterystyka inicjatywy
1	Unia innowacji	Obejmuje działania na rzecz stworzenia takich warunków, by innowacyjne pomysły mogły jak najszybciej przeradzać się w nowe produkty, które dalej przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy. W ramach tej inicjatywy przewidziano m.in. dokończenie tworzenia europejskiej przestrzeni badawczej oraz zakończenie prac nad patentem unijnym i sądem patentowym dla całej UE. Przewiduje się tworzenie europejskich partnerstw innowacyjnych zrzeczających podmioty wspólnotowe i krajowe, szczególną pomoc dla sektora MSP oraz absolwentów kierunków ścisłych i technicznych
2	Mobilna młodzież	Obejmuje działania na rzecz poprawy warunków kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy. Inicjatywa dotyczy wspierania mobilności i współpracy akademickiej, modernizacji szkolnictwa wyższego przy wykorzystaniu rozwiązań światowych oraz ułatwieniach na rynku pracy przez programy stażowe i praktyki zawodowe

3	Europa efektywnie korzystająca z zasobów	Obejmuje działania na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów oraz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej wykorzystującej w największym stopniu potencjał z odnawialnych źródeł energii. Zamierzenia i założenia realizacyjne dotyczą dokończenia budowy wewnętrznego rynku energii, stosowania zachęt propagowania zmian wzorców produkcji i konsumpcji na bardziej zrównoważone, wycofywania subsydiów szkodliwych dla środowiska, stworzenia zmodernizowanych, inteligentnych i zintegrowanych sieci infrastruktury energetycznej i transportowej, podniesienia efektywności energetycznej budynków
4	Europejska Agenda Cyfrowa	Obejmuje działania upowszechniania Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym oraz przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego. Zamierzenia i założenia realizacyjne dotyczą utworzenia jednolitego rynku treści i usług online, wykorzystania instrumentów finansowych, zreformowania ram prawnych w celu wspierania rozwoju technologii cyfrowych oraz zadbania o nabywanie umiejętności informatycznych i poszerzenie dostępności szybkiego Internetu
5	Polityka przemysłowa w erze globalizacji	Obejmuje działania na rzecz poprawy otoczenia biznesu oraz wspierania silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej przystosowanej do konkurencji i na rynkach światowych. Zamierzenia i założenia realizacyjne dotyczą wypracowania horyzontalnego podejścia do polityki przemysłowej oraz polityki wspierania sektorów przechodzących na bardziej efektywne wykorzystanie zasobów i energii, poprawy otoczenia gospodarczego (w szczególności w odniesieniu do sektora MSP), wspierania restrukturyzacji sektorów schyłkowych i ułatwiania zmian kwalifikacji zgodnie z potrzebami sektorów wschodzących. W tę inicjatywę wpisano rozwój europejskiej polityki kosmicznej oraz kontynuację projektu Galileo (system nawigacji satelitarnej), a także europejską strategię propagującą koncepcję społecznie odpowiedzialnego biznesu (ang. <i>Corporate Social Responsibility</i>)
6	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Obejmuje działania na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania podaży do popytu na rynku pracy. Zamierzenia i założenia realizacyjne dotyczą m.in. kontynuacji wdrażania modelu łączącego elastyczność i bezpieczeństwo w zatrudnieniu (ang. <i>flexicurity</i>) z uwzględnieniem uwarunkowań specyficznych dla poszczególnych państw członkowskich, ułatwień w mobilności siły roboczej na obszarze UE, wsparcia dla długookresowej polityki migracji zarobkowej, monitorowania systemu podatkowego i wsparcia socjalnego, eliminacji bodźców zniechęcających do podjęcia pracy

7	Europejski program walki z ubóstwem	Obejmuje działania na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, zaś osoby ubogie i społecznie wykluczone mogły żyć godnie i uczestniczyć w życiu społeczno-gospodarczym. Zamierzenia i założenia realizacyjne obejmują powstanie platformy współpracy i wymiany dobrych praktyk w zakresie walki z wykluczeniem, opracowanie narodowych programów rozwiązywania problemów grup szczególnie zagrożonych (tj. samotnych, starszych, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych, bezdomnych), zapewnienie wsparcia osobom zagrożonym ubóstwem przy wykorzystaniu krajowych systemów emerytalnych i socjalnych
---	-------------------------------------	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Komunikat Komisji Europejskiej – innowacje i Kreatywność Europa 2020: Nowa Strategia gospodarcza dla Europy*, <http://www.euractiv.pl/wersja-do-druku/artykul/europa-2020-nowa-strategia-gospodarcza> [dostęp 30.01.2012].

Wyznaczone strategią *Europa 2020* cele są silnie współzależne, a wytyczne i inicjatywy im podporządkowane. Wzrost stopy zatrudnienia zmniejsza bezrobocie i ubóstwo, a osiągnięcie celów gospodarki niskoemisyjnej nie będzie możliwe bez zwiększenia nakładów na sferę B+R czy szersze wykorzystanie technologii informatyczno-telekomunikacyjnych. Ten krąg zależności widać przy każdym elemencie strategii, jednakże wszystkie działania prowadzą ostatecznie do specjalizacji, która ma być inteligentna, gdyż strategię otwiera wzrost inteligentny, a równoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu stanowi jego dopełnienie.

3. Polityka regionalna na lata 2014-2020 – założenia oraz sprzyjanie *smart specialisation*

Zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami i funkcjonowaniem UE polityka regionalna na lata 2014-2020, realizowana już od Maastricht jako polityka spójności, została sformułowana w ogólnych zarysach. Znajduje się w niej miejsce zarówno dla konwergencji czy też Europejskiej Współpracy Terytorialnej (jak w okresie 2007-2013), ale następuje też bardziej indywidualne podejście do regionów i ich endogeniczności. Znajduje to wyraz m.in. w wyspecjalizowaniu bardziej czy słabiej rozwiniętych regionów⁵. Pewną nowością jest ustanowienie instrumentu „Łącząc Europę” – jako celu polityki spójności oraz jako pomysłu na rozbudowę europejskich sieci energetycznych, transportowych i cyfrowych, co niewątpliwie posłuży do realizacji *smart specialisation*. I właśnie ten instrument będzie treścią rozważań

⁵ M. Greta, J. Kowalski: *Polityka regionalna Unii Europejskiej w perspektywie wyzwań strategii „Europa 2020”*, w: *Aspekty integracyjne w Unii Europejskiej i relacje międzyregionalne*, red. J. Wołkonowski, Uniwersytet w Białymstoku, filia w Wilnie, UAB „BMK Leidyka”, Wilno 2012, s. 41.

w tej części opracowania, jak również przybliżenie priorytetów Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Funduszu Spójności (FS) w kontekście realizacji *smart specialisation*.

Instrument „Łącząc Europę”, z planowaną kwotą na lata 2014-2020 w wysokości 50 mld euro, ma posłużyć do rozbudowy sieci europejskich. Będzie finansował m.in. sieć transportową, energetyczną i cyfrową, aby zgodnie ze strategią *Europa 2020* służyć wzrostowi inteligentnemu, zrównoważonemu i integracji społecznej. Bliższe informacje na ten temat zawarte są w tabeli 4.

Tabela 4

Instrument „Łącząc Europę” w strukturze transportowej, energetycznej i cyfrowej

„Łącząc Europę” – poszczególne sieci	Krótką charakterystyką zamierzeń w ramach danej sieci
„Łącząc Europę” – transport	Inwestycje w unowocześnienie infrastruktury transportowej, utworzenie brakujących połączeń oraz usuwanie wąskich gardeł zasilone zostaną kwotą 31,7 mld euro (w tym 10 mld z Funduszu Spójności w państwach objętych tym funduszem, a pozostałe 21,7 mld euro przeznaczone są dla wszystkich państw członkowskich), naczelną ideą tej części instrumentu jest poprawa połączeń pomiędzy wszystkimi częściami UE w celu ułatwienia funkcjonowania czterech swobód rynku wewnętrznego. Rozwój systemów transportowych w Europie miał wymiar krajowy, UE poprzez ten instrument chce odegrać kluczową rolę w realizacji projektów transgranicznych
„Łącząc Europę” – energia	W transeuropejską infrastrukturę energetyczną przewiduje się zainwestowanie kwoty 9,1 mld euro, co pomoże w realizacji celów strategii <i>Europa 2020</i> odnośnie do energii i klimatu. Instrument ma pomóc w usunięciu wąskich gardeł w sieci. Dzięki lepszym połączeniom wzajemnym nastąpi rozwój wewnętrznego rynku energetycznego, co z kolei poprawi bezpieczeństwo dostaw i możliwości przesyłu energii ze źródeł odnawialnych w oszczędny sposób w całej Europie, co pozytywnie będzie można wykorzystać dla inteligentnej specjalizacji regionów
„Łącząc Europę” – cyfryzacja	W ramach tej części instrumentu przewidziano 9,2 mld euro na wsparcie inwestycji w szybkie i bardzo szybkie sieci szerokopasmowe oraz ogólnoeuropejskie usługi cyfrowe. Finansowanie infrastruktury sieciowej ma duży wpływ na pobudzenie inwestycji, a więc można też wnioskować, że będzie to skutkowało odkrywaniem wewnętrznych możliwości rozwojowych regionów. Jeśli chodzi o usługi cyfrowe, to pieniądze przeznaczone zostaną na dotacje wspierające powstanie infrastruktury potrzebne do rozbudowy usług w zakresie identyfikacji elektronicznej, elektronicznych zamówień publicznych, elektronicznej dokumentacji leczenia, portalu Europeana, e-sprawiedliwości oraz usług celnych. Będzie to infrastruktura europejska łącząca infrastrukturę poszczególnych państw członkowskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Komunikat Komisji Europejskiej „Łącząc Europę”: nowa bazowa sieć transportowa UE*, http://ec.europa.eu/transport/index_en.htm_for_core_network_maps_national_maps_projects_lists [dostęp 19.10.2011]; http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm [dostęp 6.10.2011]; Urząd Publikacji UE, http://publications.europa.eu/others/agents/index_pl.htm [dostęp 6.10.2011]; M. Greta, J. Kowalski: *Polityka regionalna Unii Europejskiej...*, s. 49.

Kładąc nacisk na inteligentne, zrównoważone i wzajemnie połączone sieci transportowe, energetyczne i cyfrowe, instrument „Łącząc Europę” pomoże w urzeczywistnianiu w pełni jednolitego rynku europejskiego. Po raz pierwszy Komisja Europejska zaproponowała jeden instrument dla trzech różnych sektorów w oczekiwaniu, że inwestycje zrealizowane dzięki niemu będą stanowić rodzaj katalizatora finansowania ze źródeł prywatnych i publicznych, gdyż dzięki nim projekty staną się bardziej wiarygodne i obniży się profil ryzyka. Instrument ten ma więc na celu przede wszystkim stworzenie sieci europejskiej łączącej głównie ośrodki społeczno-gospodarcze oraz bramy do państw trzecich (porty, porty lotnicze i połączenia lądowe), a także zapewnienie kluczowej infrastruktury niezbędnej do wzmocnienia jednolitego rynku, wspierania konkurencyjności i rozwoju gospodarczego. Główne projekty dotyczyć będą przedsięwzięć transgranicznych, co niewątpliwie może przyczynić się do aktywizacji peryferyjnych regionów granicznych, a zwłaszcza euroregionów w kierunku ich inteligentnej specjalizacji.

Cele polityki regionalnej na lata 2014-2020 w kompatybilności ze strategią *Europa 2020* wpłynęły na enumerację priorytetów w ramach funduszy obsługujących tę politykę. Informacje na ten temat zamieszczone zostały w tabeli 5.

Tabela 5

Projekty funduszy obsługujących planowaną politykę regionalną w okresie 2014-2020 w aspekcie wspierania inicjatywy *smart specialisation*

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Europejski Fundusz Społeczny	Fundusz Spójności
<ol style="list-style-type: none"> Prace badawczo-rozwojowe i wdrażanie innowacji. Poprawa dostępu oraz jakości technologii informatyczno-komunikacyjnych. Infrastruktura transportowa, energetyczna, cyfrowa i edukacyjna. Wsparcie biznesowe dla sektora MSP. Przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną. Zrównoważony rozwój miast. Zwiększenie efektywności administracji oraz możliwości instytucjonalnych 	<ol style="list-style-type: none"> Inwestowanie w edukację, kształcenie i poszerzanie umiejętności. Promowanie zatrudnienia i mobilności siły roboczej. Integracja społeczna i zwalczanie ubóstwa. Zwiększenie efektywności administracji publicznej oraz możliwości instytucjonalnych 	<ol style="list-style-type: none"> Inwestycje energetyczne i zwiększenie efektywności energetycznej. Inwestycje w transeuropejską sieć transportową oraz niskoemisyjne systemy transportu i transport miejski. Inwestycje w dostosowanie do zmian klimatycznych i zapobieganie zagrożeniom. Zwiększanie efektywności administracji publicznej oraz możliwości instytucjonalnych

Źródło: jak pod tabelą 4.

Jak wynika z informacji zamieszczonych w tabeli 5, enumeracja priorytetów funduszowych poszła w kierunku innowacji, promowania nauki i jej implementacji w regionach, aby odkryć drzemiące w nim możliwości. Ogólnym priorytetem wszystkich trzech funduszy jest inteligentna specjalizacja i identyfikowanie wyjątkowych cech i aktywów każdego kraju i regionu, podkreślanie przewagi konkurencyjnej każdego regionu oraz skupianie regionalnych partnerów i zasobów wokół ich przyszłości ukie-

runkowanej na sukces. Inteligentna specjalizacja oznacza wzmocnienie regionalnych systemów innowacji, maksymalizowanie przepływów wiedzy oraz rozpowszechnianie korzyści z innowacji w obrębie gospodarki regionów, krajów i Unii Europejskiej.

Podsumowanie

Każdy podmiot gospodarczy, czy to „bardziej złożony” (jak np. UE), czy reprezentujący „bardziej prosty organizm gospodarczy”, wymaga pewnej wizji programu rozwojowego. Dla Unii tym programem na dziś jest strategia *Europa 2020*, jej wykonanie leży w gestii polityk wspólnotowych, w tym głównie polityki regionalnej, której z kolei podmiotem, realizatorem i wykonawcą jest region, który w dobie rosnącej konkurencji i pogoni za nią musi być aktywny, a więc i wyspecjalizowany. Specjalizacja z kolei powinna być przemyślana i opierać się tak na endogenicznym potencjale, jak i innowacyjnym jego pobudzeniu, słowem winna być inteligentna. Tylko taki logiczny ciąg wydarzeń zapewni UE spójność terytorialną, a o nią głównie chodzi, począwszy od połowy lat osiemdziesiątych, a zwłaszcza nieco później, tj. po Maastricht. Cele tego trzeciego wymiaru integracji (obok spójności gospodarczej i społecznej) można sformułować następująco:

- wykorzystanie mocnych stron regionów, aby przyczyniły się do wzrostu zrównoważonego w całej UE,
- lepsze połączenie terytoriów przez sieć transportową, energetyczną i cyfrową,
- poszukiwanie nowych form współpracy w dobie, kiedy skutki zmian klimatu i zagęszczenie ruchu nie są ograniczone tradycyjnymi granicami administracyjnymi.

Pojawia się więc pytanie, jak polityka spójności może przyczynić się do osiągnięcia tych celów, a w rezultacie do spójności terytorialnej, która wpisuje się w stały element integracji. Próba odpowiedzi pozwala sformułować pewne postulaty wobec polityki spójności poprawiającej spójność terytorialną, a oto one:

- promowanie funkcjonalnego podejścia do zintegrowanego rozwoju obszarów jako przestrzeni,
- wspieranie miejscowych strategii od poziomu lokalnego do poziomu europejskiego w ramach międzysektorowej koordynacji i wielopoziomowego zarządzania,
- poprawa wiedzy o regionach/terytoriach w celu pokierowania ich rozwojem i współpracą dla wzmocnienia integracji.

Obecność poszczególnych krajów w integracji europejskiej, a integracji w tych krajach zależy od aktywnego włączenia regionów, a więc i ich specjalizacji.

Literatura

1. Dołęgowski T: *Postulowane kierunki wspierania konkurencyjności Polski i Republiki Bałtyckich w świetle strategii „Europa 2020” Unii Europejskiej*, w: *Procesy gospodarcze w Unii Europejskiej i rola państw członkowskich*, red. B. Gruzewski, Uniwersytet w Białymstoku, Filia w Wilnie UAB „BMK Leidyka”, Wilno 2012.
2. Greta M.: *Institutional, Legal and financial Aspects of the Functioning of Euroregions and Their Activity in the Youngest Polish Euroregions as well as in the Oldest one Białowieża Forest*, Szczupia, Lyna-Lava and Neisse, Technical university of Lodz, Lodz 2011.
3. Greta M.: *Euroregiony a integracja europejska. Wnioski dla Polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2003.
4. Greta M., Kowalski J.: *Polityka regionalna Unii Europejskiej w perspektywie wyzwań strategii „Europa 2020”*, w: *Aspekty integracyjne w Unii Europejskiej i relacje międzyregionalne*, red. J. Wołkonowski, Uniwersytet w Białymstoku, filia w Wilnie, UAB „BMK Leidyka”, Wilno 2012.
5. http://publications.europa.eu/others/agents/index_pl.htm
6. http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm
7. <http://zielonalinia.gov.pl/print.aspx?docId=4519&type=doc&id=14953&subid=1>
8. <http://www.euractiv.pl/wersja-do-druku/artykul/europa-2020-nowa-strategia-gospodarcza>
9. http://ec.europa.eu/transport/index_en.htm_for_core_network_maps_national_maps_projects_lists
10. www.ec.europa.eu
11. www.perspektywy-europejskie.com.pl

INTELLIGENT REGIONS IN THE PROSPECT OF THE STRATEGY EUROPE 2020

Summary

The study is regarding the meaning of intelligent regions in EU's competitive functioning on the international arena. The intelligent region means an optimal use of the potential of particular areas and also determining the specialization and including her in its developmental strategy. The intelligent specialization of regions is connected with priorities of the Strategy *Europe 2020* for the development intelligent, balanced and supporting the social inclusion, which the regional policy is a director. And as the cohesion policy it serves achieving the territorial cohesion. So the intelligent region is a path to achieving the territorial cohesion.

Translated by Ewa Tomczak-Woźniak